

Αισθητική Θεωρία

1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης
2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Αισθητική Θεωρία: 1 Οι αρχαίοι: Πλάτων και
Αριστοτέλης

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Η λέξη **Τέχνη**

1. ανθρώπινη δραστηριότητα που οδηγεί στην παραγωγή έργων **αισθητικά άρτιων**

Π.χ. η γλυπτική ανήκει στις καλές τέχνες

2. επάγγελμα ή άλλη ενασχόληση που απαιτεί επιδεξιότητα στην εκτέλεση μιας εργασίας

Π.χ. η τέχνη του ξυλουργού

Π.χ. η στρατηγική τέχνη

3. η τεχνική επιδεξιότητα στην εκτέλεση μιας εργασίας

συνώνυμα: μαστοριά

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Η λέξη Τέχνη

στην αρχαιότητα είχε σε μεγαλύτερο βαθμό την έννοια της κατασκευής παρά τη σημερινή έννοια. Όλα τα έργα τέχνης είναι αποτελέσματα της δημιουργικής επέμβασης του ανθρώπου στη φύση με την ευρεία έννοια. Εάν λοιπόν σκεφτούμε την τέχνη με αυτό τον τρόπο στην ουσία περιλαμβάνουμε πέρα από τη συνήθη σκέψη μας την οποιαδήποτε κατασκευή, για παράδειγμα το έπιπλο, το αυτοκίνητο το οποιοδήποτε κατασκευασμένο αντικείμενο υλικό αλλά και άυλο (π.χ. τη μουσική). Τι «λείπει» λοιπόν από τον ορισμό των αρχαίων σε σχέση με αυτό που η σημερινή κοινωνία ορίζει ως τέχνη; **Η αισθητική.** Δεν έκαναν δηλαδή αποτίμηση των έργων τέχνης με αισθητικά κριτήρια ή δεν έβαζαν τα έργα σε κατηγορίες (ρεύματα), όπως έγινε αργότερα

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Για τους αρχαίους τέχνη είναι:

A) α) Μίμηση της φύσης

β) η τέχνη συμπληρώνει την φύση κατασκευάζοντας αυτά που δεν υπάρχουν (εργαλεία, χρηστικά αντικείμενα).

Ο **Πλάτωνας** ο οποίος γενικά θεωρούσε ότι ο άνθρωπος μέσα από τις αισθήσεις του δεν μπορεί να αντιληφθεί την πραγματικότητα και να γνωρίσει τον κόσμο γιατί ξεγελιέται είχε πολύ κακή άποψη για την τέχνη. Θεωρούσε ότι η τέχνη δεν μπορούσε να αντικατοπτρίσει την αλήθεια καθώς μιμείται τη φύση όπως την «βλέπουμε» με τις αισθήσεις μας. Και οι αισθήσεις μας δεν μπορούν να συλλάβουν την αλήθεια. Ταυτόχρονα υποστήριζε ότι όταν κάποιος μιμείται, αντιγράφει χωρίς όμως να μαθαίνει. Θεωρούσε λοιπόν τη διαδικασία της μίμησης κενή χωρίς νόημα.

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Ο **Αριστοτέλης** (μαθητής του Πλάτωνα) είχε άλλη άποψη.

Ξεκινάει και αυτός με την παραδοχή ότι η τέχνη είναι η μίμηση της τέχνης, αλλά δεν θεωρεί τη μίμηση κάτι το στείρο. Ο Αριστοτέλης , αντίθετα, θεωρεί ότι η μίμηση είναι φυσικό ένστικτο του ανθρώπου και ότι μέσω της μίμησης και της αντιγραφής ο άνθρωπος μαθαίνει. Και όταν ο άνθρωπος μαθαίνει χαίρεται. Άρα μια απόλαυση που έχουμε από την τέχνη είναι η γνώση.

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Massacre in Korea (Σφαγή στην Κορέα) 1951 Pablo Picasso

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Θέτει επίσης το ερώτημα γιατί ο άνθρωπος μπορεί να απολαμβάνει κάτι που είναι δυσάρεστο (π.χ. την απεικόνιση νεκρών, ένα πόλεμο) όταν το βλέπει στην τέχνη; Είναι προφανές ότι εάν αντιμετώπιζε το ίδιο θέμα στην πραγματική ζωή θα αισθανόταν τρόμο και αποστροφή (**το τραγικό**). Τι συμβαίνει λοιπόν εδώ;

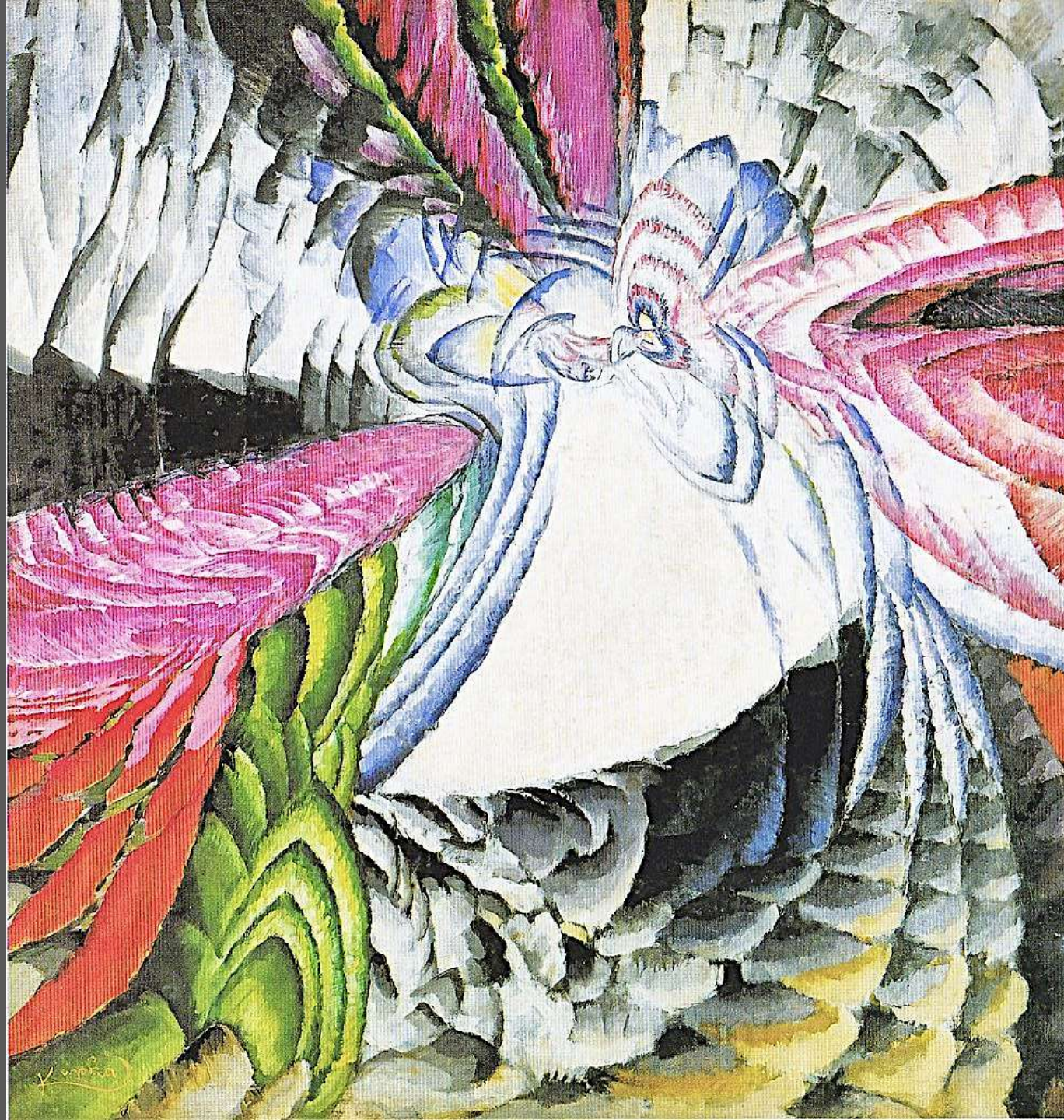
Ο άνθρωπος παίρνει ευχαρίστηση γιατί μαθαίνει από την τέχνη ακόμα και εάν αυτό που αναπαρίσταται είναι τρομακτικό. Εξηγεί λοιπόν ότι οι άνθρωποι χαίρονται όταν βλέπουν δυσάρεστα πράγματα στην τέχνη γιατί τα αναγνωρίζουν, σκέπτονται συνειρμικά και συνδέουν αυτό που βλέπουν με αυτό που ξέρουν. Αυτή λοιπόν είναι η ευχαρίστηση που παίρνει ο θεατής πλουταίνοντας τη γνώση και την εμπειρία του μέσω της τέχνης.

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Ως εδώ λοιπόν ο Αριστοτέλης υποστήριξε ότι η ευχαρίστηση που παίρνουμε από την τέχνη είναι η γνώση. Σε ένα τέτοιο πίνακα ποια είναι η πιθανή ευχαρίστηση που παίρνουμε;

Ακόμα όμως και εάν έργο παρουσιάζει κάτι που ο θεατής δεν γνωρίζει, και πάλι θα ευχαριστηθεί από την επεξεργασία του έργου, τα χρώματά του ή κάποια άλλα στοιχεία του.

František Kupka

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Σύμφωνα λοιπόν με τον Αριστοτέλη τα έργα τέχνης έχουν διπλή λειτουργία:

A) ο αποδέκτης/θεατής/ακροατής εννοεί και σκέπτεται κάτι που ανταποκρίνεται στα δικά του βιώματα και στον εσωτερικό του κόσμο· κάνει διάλογο, δηλαδή, το έργο τέχνης με την ψυχή του ανθρώπου και ανακαλεί μνήμες και βιώματα.

B) μέσω των αισθήσεων, της όρασης ή της ακοής, του προκαλεί την αίσθηση της ευχαρίστησης.

Η μίμηση λοιπόν για τον Αριστοτέλη δεν είναι ξερή αντιγραφή, αλλά μια δημιουργική αναζήτηση του τι είναι η πραγματικότητα, η αλήθεια, και προπάντων του πως λειτουργεί η ανθρώπινη φύση.

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Το καλό και το κάλλος

Πολύ συχνά η δυτική κοινωνία συνδέει το όμορφο με το ηθικό.

Παραδείγματα από τους χαρακτήρες της εταιρείας Disney

Αισθητική Θεωρία 1. Οι αρχαίοι: Πλάτων και Αριστοτέλης

Το καλό και το κάλλος

ο Αριστοτέλης συνδέει την αισθητική (την ομορφιά της κατασκευής του έργου) με τη διαδικασία της μάθησης και τη γνώση. Η αισθητική (ομορφιά) δηλαδή μας κάνει καλό, είναι ωφέλιμη και κατά συνέπεια ηθική.

Η ομορφιά κατά τον Αριστοτέλη δεν είναι τυχαία αλλά υπακούει σε μαθηματικούς κανόνες. Έχει συμμετρία και ισορροπία. Η ομορφιά επίσης οφείλει να έχει εναλλαγές ώστε να μην είναι βαρετή. Η ακεραιότητα και η ενότητα στην πολυμορφία είναι επίσης σημαντικά στοιχεία της τέχνης.

Αντίστοιχα το εσωτερικό ενός καλού ανθρώπου ορίζεται με την τάξη και τη συμμετρία. Πρέπει δηλαδή να υπάρχει εσωτερική αρμονία των παθών και των αισθημάτων, η οποία επιτυγχάνεται με την πειθαρχία των παθών και την άσκηση των αρετών ώστε έρθει η πολυπόθητη ισορροπία

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την
τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία
φιλοσοφία

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804) Γερμανός Φιλόσοφος

Η τέχνη μιμείται τη φύση και διδάσκεται από αυτή. Κατά συνέπεια πρέπει να θεωρήσουμε ότι η φύση είναι πάντοτε ανώτερη από την τέχνη, μια και η τέχνη χρησιμοποιεί τη φύση ως μοντέλο. Η φύση διδάσκει προοπτική, αναλογία, τονικές ποιότητες και ο καλλιτέχνης οφείλει να τηρήσει αυτά τα διδάγματα.

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804) Γερμανός Φιλόσοφος

Ο Καντ χωρίζει 2 μεγάλες αξίες και κατηγορίες στην τέχνη: **I. Το Ωραίο II. Το Υψηλό**

Το Ωραίο

- Το ωραίο έχει σχήμα, υπακούει σε κανόνες σύνθεσης και φαίνεται να έχει όρια
- Απέναντι στο ωραίο ο θεατής ανακουφίζεται, γαληνεύει και αισθάνεται άνετα
- Το ωραίο δίνει την αίσθηση ότι ελέγχεται και υπακούει στην κανονικότητα της φύσης
- Το ωραίο προϋποθέτει ανιδιοτέλεια. Θαυμάζω ένα ωραίο φρούτο απλά γιατί είναι όμορφο όχι γιατί θέλω να το φάω.
- Καθολικότητα: δεν είναι υποκειμενική υπόθεση, το πραγματικά ωραίο αρέσει σε όλους.
- Σκοπιμότητα χωρίς σκοπό. Η μοναδική σκοπιμότητα του ωραίου είναι η ίδια η ομορφιά. Άρα το ωραίο έργο τέχνης δεν έχει στόχο την εμπορική αξία ή το μήνυμα
- Υποκειμενική αναγκαιότητα το ωραίο δεν υπακούει σε νόμους και κοινωνικές προσαγές. Εξυπηρετεί απλά την ανάγκη του καλλιτέχνη να εκφραστεί. Η έκφρασή αυτή είναι αντικειμενική γιατί ο καλλιτέχνης πέρα από τον εαυτό του εκφράζει και τον «κοινό νοου»

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804) Γερμανός Φιλόσοφος

Ο Καντ χωρίζει 2 μεγάλες αξίες και κατηγορίες στην τέχνη: **I. Το Ωραίο II. Το Υψηλό**

Το υψηλό

- Είναι απεριόριστο, δεν ορίζεται και δεν έχει σχήμα
- Μας προκαλεί έντονα συναισθήματα, δέος και φόβο.
- Δεν μπορεί να δαμαστεί από το μυαλό μας και ξεπερνάει τη φαντασία μας
- Δεν υπάγεται στην κανονικότητα της φύσης

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804) Γερμανός Φιλόσοφος

Ο Καντ χωρίζει 2 μεγάλες αξίες και κατηγορίες στην τέχνη: **I. Το Ωραίο II. Το Υψηλό**

John Constable

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804) Γερμανός Φιλόσοφος

Ο Καντ χωρίζει 2 μεγάλες αξίες και κατηγορίες στην τέχνη: **I. Το Ωραίο II. Το Υψηλό**

William Turner

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804) Γερμανός Φιλόσοφος

Ο Καντ χωρίζει 2 μεγάλες αξίες και κατηγορίες στην τέχνη: **I. Το Ωραίο II. Το Υψηλό**

Ansel Adams

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες
απόψεις για την τέχνη που
πηγάζουν από την αρχαία
φιλοσοφία

Α. Ιμμάνουελ Καντ (1724-1804)

Γερμανός Φιλόσοφος

Ο Καντ χωρίζει 2 μεγάλες αξίες
και κατηγορίες στην τέχνη: **I. Το**
Ωραίο II. Το Υψηλό

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

- Το υπέροχο-υψηλό στη Τέχνη χαρακτηρίζεται από το μεγάλο μέγεθος, τη δύναμη. Είναι κάτι που ξεπερνά τις ανθρώπινες δυνάμεις, ένας θρίαμβος της ύλης, π.χ. Ένα κολοσσιαίο μνημείο. Το αίσθημα του υπέροχου είναι δεμένο με αισθήματα κατάπληξης και δέους.

Πλησιάζοντάς το νιώθουμε μια ένταση ζωής, η οποία φέρνει μέσα μας την κάθαρση... Νιώθουμε γοητεία και θαυμασμό, εξελισσόμαστε μαζί του.

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

- Το **χαριτωμένο** χαρακτηρίζεται από το εύθραυστο, το μικρό όγκο, τη λίγη δύναμη, την κίνηση με άνετο και ταιριαστό τρόπο. Η μορφή ξεπερνά τους περιορισμούς της ύλης. Το χαριτωμένο γεννά την εντύπωση της ελαφρότητας, της κομψότητας, της αβρότητας, με μια λέξη της Χάρης. Φέρνει αισθήματα αγάπης, στοργής, συμπάθειας.

Donatello / Giambologna

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

- Το χαριτωμένο

Giovanni Strazza
Veiled Virgin

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

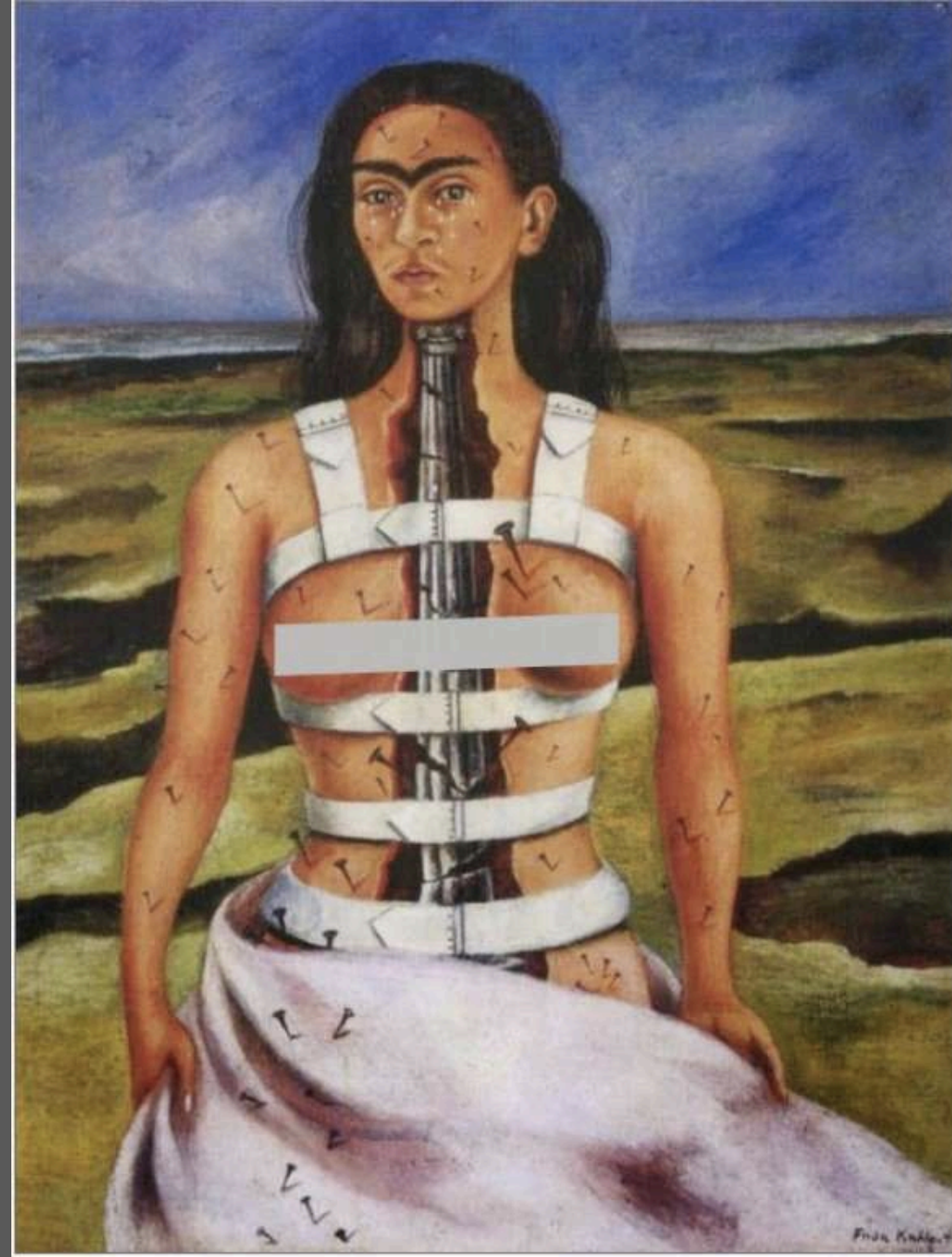
- Το **τραγικό** χαρακτηρίζεται από τη σύγκρουση ανθρωπίνων αισθημάτων, ιδεών και πράξεων.

Σύγκρουση του ανθρώπου με τον άνθρωπο, με την κοινωνία, με την τάξη του κόσμου, με τη μοίρα. Στο τραγικό συνυπάρχουν δύο τάξεις συναισθημάτων

i. Από τη μια μεριά είναι ο φόβος και ο πόνος από τα πάθη και το βασανισμό των ηρώων.

ii. Από την άλλη, η ανάταση, η κάθαρση, ο εξαγνισμός, τα αισθήματα ηθικού μεγαλείου, θαυμασμού και λύτρωσης.

Frida Kahlo Column

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις
για την τέχνη που πηγάζουν από την
αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

Το τραγικό δεν είναι μελόδραμα. Δεν
έχει στόχο μόνο να μας κάνει να
κλάψουμε με το δράμα αλλά
συζητάει το βαθύτερο νόημα της
ζωής. Ο ήρωας συντρίβεται για τη
διερεύνηση μιας ιδέας. Το τραγικό
μας καταπονεί αρχικά για να μας
προσφέρει σε δεύτερο χρόνο μια
ηθική ανακούφιση.

Edvard Munch
The Sick Child 1907

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

Το κωμικό χαρακτηρίζεται βασικώς από ένα ασυμβίβαστο, συνήθως αναπάντεχο μπορούμε να πούμε, αναμεταξύ ανθρώπων, αντικειμένων, γεγονότων, σκέψεων. Αυτό το ασυμβίβαστο έχει δύο αποτελέσματα

i. Βγάζει τα γεγονότα από την κανονική τους σειρά, από κάποια ισορροπία ή αρμονία και μας τα δείχνει αναποδογυρισμένα, αταίριαστα.

ii. Τα στοιχεία αυτά χάνουν τη σοβαρότητά τους, χάνουν την αξία τους και τελικά ξευτελίζονται.

Στο κωμικό το αποτέλεσμα είναι η ευθυμία και η ψυχαγωγία όχι η γνώση και η παιδεία. Το κωμικό θεωρείται πιο ταπεινό γιατί δεν διαπαιδαγωγεί.

Αισθητική
Θεωρία 2. Άλλες
απόψεις για την
τέχνη που
πηγάζουν από
την αρχαία
φιλοσοφία

Άλλες
αισθητικές
κατηγορίες της
τέχνης
Το κωμικό

Γιάννης Γαϊτης

Αισθητική
Θεωρία 2. Άλλες
απόψεις για την
τέχνη που
πηγάζουν από
την αρχαία
φιλοσοφία

Άλλες
αισθητικές
κατηγορίες της
τέχνης
Το κωμικό

Pieter Bruegel
Peasant
Wedding

Αισθητική
Θεωρία 2. Άλλες
απόψεις για την
τέχνη που
πηγάζουν από
την αρχαία
φιλοσοφία

Άλλες
αισθητικές
κατηγορίες της
τέχνης
Το κωμικό

Pieter Bruegel
Peasant
Wedding

Αισθητική Θεωρία 2. Άλλες απόψεις για την τέχνη που πηγάζουν από την αρχαία φιλοσοφία

Άλλες αισθητικές κατηγορίες της τέχνης

Το κωμικό

Το κωμικό παρουσιάζεται με δύο κυρίως μορφές :

a. Το καθαρά κωμικό, δηλαδή το κωμικό χωρίς κάποια βαθύτερη σημασία, όπως π.χ. Το κωμικό του Χοντρού και του Λιγνού.

b. Το κωμικό με σημασία, που είναι η σύνθεση αστειότητας και σοβαρότητας, όπως π.χ. Η κωμωδία χαρακτήρων και η γελοιογραφία. Σε αυτή τη μορφή ανήκει η σάτιρα, η ειρωνεία και το χιούμορ.

Ακόμη και στο πιο αθώο, υπάρχει μια αιχμή. Η προκληθείσα ευφορία προέρχεται από ένα αίσθημα υπεροχής και υπεροψίας που νιώθουμε μπροστά σε κάτι που πέφτει στην εκτίμησή μας ή σε κάτι που το νιώθουμε κατώτερο